

CEFR TALABLARI ASOSIDA BO‘LAJAK XORIJIY TIL O‘QITUVCHILARIDA KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISH

Erkinova Zarina

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Filologiya va tillarni o‘qitish ingliz tili

yo‘nalishi 3-bosqich talabasi

erkinovazarina@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) talablari asosida bo‘lajak xorijiy til o‘qituvchilarida innovatsion kompetentlikni rivojlantirish masalalari yoritiladi. Tadqiqotda innovatsion kompetentlik tushunchasi, uning tarkibiy komponentlari hamda CEFR asosidagi kompetensiyaviy yondashuvning metodik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligida amaliy mashg‘ulotlar va pedagogik amaliyot jarayonida innovatsion yondashuvlarni shakllantirishning samaradorligi aniqlanadi. Tadqiqot natijalari xorijiy til o‘qituvchilarini tayyorlash tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: CEFR, innovatsion kompetentlik, bo‘lajak xorijiy til o‘qituvchilari, kompetensiyaviy yondashuv, pedagogik amaliyot, zamonaviy metodlar.

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы развития инновационной компетентности у будущих учителей иностранных языков на основе требований Общеввропейской системы уровней владения иностранным языком (CEFR). Анализируются сущность инновационной компетентности, её структурные компоненты и методические возможности компетентностного подхода в соответствии с CEFR. Особое внимание уделяется роли практических занятий и педагогической практики в формировании инновационного мышления и профессиональной готовности будущих учителей. Результаты исследования могут быть использованы для совершенствования системы подготовки учителей иностранных языков.

Ключевые слова: CEFR, инновационная компетентность, будущие учителя иностранных языков, компетентностный подход, педагогическая практика, современные методы обучения.

Abstract: This article explores the development of innovative competence among pre-service foreign language teachers based on the requirements of the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). The study analyzes the concept and structure of innovative competence as well as the methodological potential of the competence-based approach in line with CEFR standards. Particular attention is paid to the role of practical classes and teaching practice in fostering innovative thinking and professional readiness of future teachers. The findings contribute to improving the system of foreign language teacher education.

Key words: CEFR, innovative competence, pre-service foreign language teachers, competence-based approach, teaching practice, modern teaching methods.

KIRISH

Bugungi globallashuv va ta’lim tizimining integratsiyalashuvi sharoitida xorijiy tillarni o’qitish jarayoni sifat jihatidan yangi bosqichga ko’tarilmoqda. Xususan, xorijiy til o’qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi xalqaro standartlar, jumladan CEFR talablari asosida tashkil etilishi muhim ahamiyat kasb etadi. CEFR nafaqat til bilish darajalarini belgilaydi, balki ta’lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirish uchun metodik asos bo’lib xizmat qiladi.

Bo’lajak xorijiy til o’qituvchilarida innovatsion kompetentlikni rivojlantirish CEFR talablari bilan chambarchas bog’liqdir. Innovatsion kompetentlik o’qituvchining zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo’llash, ta’lim jarayonini ijodiy tashkil etish va o’quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish qobiliyatini o’z ichiga oladi. Shu bois, innovatsion kompetentlikni CEFR asosida shakllantirish masalasi dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi CEFR talablari asosida bo’lajak xorijiy til o’qituvchilarida innovatsion kompetentlikni rivojlantirishning metodik imkoniyatlarini aniqlashdan iborat.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Innovatsion kompetentlik tushunchasi pedagogika fanida keng o’rganilgan bo’lib, u o’qituvchining kasbiy faoliyatida yangiliklarni qabul qilish va amalga oshirishga tayyorligini ifodalaydi. I.A. Zimnyaya innovatsion kompetentlikni kompetensiyaviy yondashuvning muhim natijasi sifatida talqin qiladi. V.A. Slavenin esa o’qituvchining innovatsion faoliyatini uning kasbiy rivojlanishining asosiy omillaridan biri sifatida baholaydi.

Xorijiy til o’qitish metodikasida CEFR muhim metodik hujjat bo’lib, u kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan. Richards va Rodgers CEFR talablariga mos metodlarning samaradorligini ta’kidlaydilar. Harmer esa zamonaviy til o’qituvchisining innovatsion yondashuvsiz samarali faoliyat olib bora olmasligini qayd etadi. Tadqiqot metodologiyasi kompetensiyaviy va tizimli yondashuvlarga asoslanadi. Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, pedagogik kuzatuv, taqqoslash, umumlashtirish va tahlil metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot obyekti bo’lajak xorijiy til o’qituvchilarini tayyorlash jarayoni, predmeti esa CEFR asosida innovatsion kompetentlikni rivojlantirish metodikasi hisoblanadi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatdiki, CEFR talablari asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni bo’lajak xorijiy til o’qituvchilarida innovatsion kompetentlikning shakllanishiga ijobiy ta’sir ko’rsatadi. Xususan, kommunikativ yondashuv, interfaol metodlar va amaliy mashg’ulotlarning CEFR darajalariga moslashtirilishi o’qituvchilarning metodik tafakkurini rivojlantirdi.

Pedagogik amaliyot jarayonida talabalar CEFR descriptorlari asosida dars maqsadlarini belgilash, innovatsion texnologiyalarni qo’llash va o’quvchilarning nutqiy kompetensiyasini baholash ko’nikmalarini shakllantirdilar. Natijada bo’lajak o’qituvchilarning kasbiy mustaqilligi va kreativligi oshdi.

Muhokama. Olingan natijalar shuni ko’rsatadiki, CEFR talablari innovatsion kompetentlikni rivojlantirish uchun samarali metodik asos bo’la oladi. CEFR asosida tashkil

etilgan ta’lim jarayoni bo‘lajak xorijiy til o‘qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini xalqaro standartlarga moslashtiradi va ularning innovatsion faoliyatga tayyorligini oshiradi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari innovatsion kompetentlikni rivojlantirishda amaliy mashg‘ulotlar va pedagogik amaliyotning muhimligini yana bir bor tasdiqlaydi. Bu esa kompetensiyaviy yondashuvning amaliy samaradorligini ko‘rsatadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, CEFR talablari asosida bo‘lajak xorijiy til o‘qituvchilarida innovatsion kompetentlikni rivojlantirish zamonaviy ta’limning muhim vazifalaridan biridir. Tadqiqot natijalari CEFR asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy kompetentligini, xususan innovatsion yondashuvlarni samarali shakllantirishga xizmat qilishini ko‘rsatdi.

Mazkur maqola natijalari xorijiy til o‘qituvchilarini tayyorlash tizimini takomillashtirish va CEFR talablari asosida innovatsion ta’lim muhitini yaratish uchun ilmiy-metodik asos bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Zimnyaya I.A. Klyuchevye kompetentsii kak rezul'tat sovremennogo obrazovaniya. – Moskva, 2004.
2. Slastenin V.A. Pedagogika: innovatsionnaya deyatel'nost'. – Moskva, 2010.
3. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge, 2014.
4. Harmer J. How to Teach English. – London, 2015.
5. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages. – Cambridge, 2020.